

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Uredništvo: Simon Gregorčičeva ulica št. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.
Upravišтво: Kongresni trg št. 8.

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj in
praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po t. r. n.
Pisnim vprašanjem naj se priloži značka
za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Nauk Amerike.

V Chicagu obstoji tvrdka Sears Roebuck and Co., ki je gotovo največja razpošiljalnica na svetu. Njen katalog, ki obsega 1103 strani in v katerem se nahaja vse, kar sploh more zanimati kupca, se tiska v 9 milijonih izvodih in je torej ta katalog najbolj čitana knjiga na svetu. Dnevno prejema ta veletrdka 130 tisoč pisem in dnevno odda na pošti ravno toliko paketov. In kakor ta tvrdka, tako je še vse polno odličnih tvrdk, ki imajo tako kolosalen odjem, ki je za evropske razmere naravnost nepojmljiv. In kakor v trgovini, enako je tudi v industriji. Iz Fordovih tovarn gre na deset in deset tisoč avtomobilov in druga in druga industrijska podjetja imajo sličen rekorden odjem. In v tem je bogastvo Amerike, v tem je njena sila!

Ni Amerika po svojih naravnih bogastvih bogatejša od Evrope, temveč nasprotno mnogo revnejša. In vendar je ameriško prebivalstvo bogato, evropsko pa revno, ameriška trgovina in industrija v cvetju, evropska pa v najtežji gospodarski krizi. Vzrok leži po mnenju prof. Saengerja v tem, da ovirajo carinske meje med posameznimi evropskimi državami razvoj trgovine in industrije, dočim Amerika teh ovir ne pozna. Vseh 49 severoameriških držav s svojim 120 milijonskim prebivalstvom tvori eno samo gospodarsko celoto in kadar kalkulira trgovec ali industrijalec sme vedno računati s trgom, ki odgovarja 120 milijonskemu prebivalstvu.

Drugače pa je v Evropi. Tu more računati vsak trgovec le z odjemom, ki mu ga nudi trg lastne države. Pa še s tem trgovci ne more vedno z gotovostjo računati vsled pokrajinskega partikularizma. Kako vse drugačno stanje pa bi dobili, če bi tvorilo nad 300 milijonsko prebivalstvo Evrope, če odštejemo sovjetsko Rusijo, eno samo gospodarsko celoto. Evropska trgovina bi hipoma zavzela ves drugačen razvoj, pa tudi evropska industrija bi zacvetela, kakor tega danes ni niti zdaleka pričakovati. A obenem z razvojem trgovine in industrije bi prišlo nad Evropo tudi blagostanje, ki bi bilo še večje od ameriškega, kakor so naravna bogastva Evrope večja od ameriških.

Treba zato pričeti z delom, da se carinske meje odstranijo in da postane Evropa tako kot Amerika ena carinska celota ter da zavlada po vsem svetu načelo svobodne trgovine. Zaščitne carine so vsem narodom samo v zgubo in niso v korist niti industriji, ki živi od nje. Redno je taka privilegirana industrija nezmožna za vsako konkurenco, ker ji omejuje na samo domači trg jemlje vsako razvojno možnost.

Slovenija je zlasti interesirana na tem, da padejo zaščitne carine in da zavlada povsod sistem svobodne trgovine. Malokatera dežela je tako prikladna za razvoj industrije, kakor ravno Slovenija. Njena nad vse ugodna geografska lega, njena bližina morja, njene vodne sile in ležišča premoga ter njeno kvalificirano delavstvo vse to naravnost določa Slovenijo kot industrijsko deželo. Toda vse naravne prednosti nič ne pomagajo, če ne bo slovenski industriji zagotovljen zadostno velik odjem. Slovenski trg je premajhen in ne zadostuje niti jugoslovanski in zato treba gledati, da si pridobi naša industrija tudi tuje trge. To pa je mogoče le, če se neha s principom zaščitne carine in če se vendar enkrat že nehamo bati tuje industrije. Mogli bi to tem lažje storiti, ker vsi vemo, da nam zaščitna carina dejansko ne dela nič drugega ko, da je oplenila konzumente.

Nov poraz Pašića.

SEJA ŠIRSEGA GLAVNEGA ODBORA RADIKALNE STRANKE ODGOĐENA.

Beograd, 10. aprila. Sklicanje glavnega odbora radikalne stranke je izšlo med radikali veliko vznemirjenje, ker mislijo, da je bilo sklicanje glavnega odbora sklenjeno zato, da se obračuna z nekaterimi osebami v stranki, ki so Pašića ovirale. Vsi člani glavnega odbora, ki se nahajajo v Beogradu, naglašajo, da je to sklicanje prišlo v prav nepriljubljen trenutku. Zato se je včeraj vse popoldne delalo na tem, da se seje glavnega odbora odgode. Proti večeru je to res uspelo. Sklenjeno je bilo, da se glavni odbor, ki bi se imel sestati 17. t. m., odgodi za nedoločen čas.

Ta vest, ki so jo sporočili radikalni krogi, je v vsej beograjski javnosti napravila vtis največje senzacije. Ta odgoditev radikalnega širšega glavnega odbora se splošno smatra kot nov poraz Pašićeve skupine v stranki. To je tem očitnejše, ker je sam Pašić v intervjuju, ki ga je objavila »Politika« najodločnejše zatrjeval, da se bo glavni odbor sestel, da reši nekatera neodločljiva notranja vprašanja. V stvari pa je odgoditev širšega glavnega odbora posledica dejstva, da je začelo, odkar Pašić ni več na vladi, število njegovih ožjih pristašev rapidno padati.

Prva seja vlade.

Beograd, 10. aprila. Včeraj popoldne se je vlada ipak sestala k svoji prvi seji. Tej seji so prisostvovali vsi člani kabineta. Na seji se je razpravljalo o delu vlade. Sklenjeno je bilo, da bodo vsi ministri vsako sredo in vsak petek sprejemali stranke iz notranjosti države, ob četrtkih pa občinstvo iz Beograda. Dalje je bilo sklenjeno, da se bo v ministrstvih delalo od 8. do 12. in od 3. do 6. popoldne. Seje političnega značaja bodo vsako sredo, seje resornega značaja pa vsak petek. Četrtek je določen za interpelacije v skupščini. Ministri so dolžni ob sredah, četrtkih in petkih biti v Beogradu. Ob sobotah in nedeljah ne bo sej ministrskega sveta. Druge dni pa predsednik lahko po potrebi skliče sejo. Ministrski predsednik bo vsak dan od 8. do 9. sprejemal druge ministre, da mu poročajo. Drugo občinstvo se v teh urah ne bo sprejemalo.

Sestavil se je poseben odbor ministrov.

ki bo reševal vse spore. V ta odbor so določeni: Uzunović, Štefan Radić in Gjurčić.

Govorilo se je dalje o ureditvi pisarne ministrskega sveta, v katero naj pridejo strokovnjaki in referenti iz Srbije in iz prečanskih krajev.

Na seji so se dotaknili tudi vprašanja uradništva in se postavili na stališče depolitizacije uradništva.

Dalje se je razpravljalo o proračunskih obveznostih iz prejšnjih let.

Po seji je Štefan Radić podal novinarjem izjavo v kateri pravi, da je našel 8 in pol milijona Din, ki so bili namenjeni v času Pribečevićevega ministirovanja za ustanavljanje šol. Ta denar ni bil porabljen za te namene. Niti ena šola se ne bo odprla. Vsaka šola, ki je potrebna, se mora otvoriti. Denar se mora dobiti za to.

Ob pol 8. zvečer je imel Radić odgovoriti v Pakrac.

RADIKALI NEZADOVOLJNI Z NOVO VLADO.

Beograd, 10. apr. Včeraj je neki član radikalne vladne večine izjavil:

Rešitev krize ni popolna. Tudi ni napravila v radikalnih krogih posebnega vtisa osebnost g. Uzunovića kot predsednika nove vlade. Čeprav je bil Uzunović sprejet še precej simpatično, vendar ne daje nobenega jamstva za dolgo trajanje njegove vlade. V nekem delu javnosti so mnenja, da sedaj ni bil pravi moment za sestavo koalicijske vlade in da bi bil Pašić bolj prav napravil, če bi bil šel v opozicijo in na tak način rešil krizo.

Na vprašanje, zakaj je bil sklican glavni odbor radikalne stranke je ista oseba odgovorila, da Pašić želi utrditi svojo pozicijo in urediti nekatera vprašanja. Brez dvoma je bil Pašić ogorčen zaradi postopanja nekaterih poslancev in zaradi njihovih izjav po izbruhu krize. Upa se, da se bo našla kompromisna rešitev in do izključitve kakih poslancev ne pride. Če pa bi se ta vprašanja na skupnih sejah vladne večine ne razčistila, potem bo sedanja vlada le kratkotrajna in bo v stalni latentni krizi. To je videti tudi iz zadnje izjave Štefana Radića o dr. Ninčeviću. Ta izjava je v vladnih krogih napravila globok vtis.

Na vprašanje, kaj bi bilo potem, če ta vlada pade, je odgovoril dotični informator: »Gotovo je, da bi se poskušalo najprej s Pašićem, in ne pretiravam, če trdim, da bi potem v oktobru imeli nove poslanske volitve?«

»Pa zakaj ne prej?«

Nauk Amerike moramo upoštevati, če hočemo priti do blagostanja, kakor ga uživa Amerika.

Vojska vstaja v Solunu.

Atene, 10. apr. V Solunu je v garniziji izbruhnila vojaška vstaja. Službeno javljajo, da je bila vstaja udušena. 11. divizija je dobila nalog, da upornike takoj obkoli. Uporniki so po nekem odposlancu sporočili, da njihova vstaja ni naperjena proti vladi, temveč proti poveljniku v Solunu. Izjavili so se pripravljene podati se, če se poveljnik odstrani. Vlada je odgovorila, da se z uporniki ne pogaja. Vsak čas se pričakuje, da se uporniki udajo. Položaj ni ravno lahek. Grška mornarica je prejela nalog, da odide proti Solunu. Kakor javljajo zadnje vesti, so se uporniki udali na milost in nemilost. Postavljeni bodo pred vojno sodišče.

ZAROTA PROTI RUMUNSKI KRALJEVSKI ROBBINI.

Pariz, 10. aprila. »Temps« javlja iz Bukarešte, da je bila tam odkrita zarota proti rumunski kraljevski obitelji. Vodja zarote je neki Nemeec. Podrobnosti o pripravah za ta atentat še niso znane.

KDO BO NOVI FINANČNI MINISTER?

Beograd, 10. aprila. V radikalnih krogih so z nezadovoljstvom sprejeli vest, da je bila našemu poslaniku v Londonu poslana brzojavka z vprašanjem, ali bi hotel sprejeti mesto finančnega ministra. Znano je, da Gjurčić ni prijatelj radikalov. Radikali pa žele, da bi finančno ministristvo obdržal kdo od njihovih ljudi. Kot kandidata se omenjata dr. Ninko Perić ali dr. Vasa Jovanović, sedanjí poljedelski ministar. Če bi Vasa Jovanović prevzel finančni resor, potem bi prišel na njegovo mesto Pašićev pristaš bivši šef njegovega kabineta Velja Popović. Verjetno je, da se bo vprašanje popolnitve mesta finančnega ministra rešilo v najkrajšem času, ker se ne sme pustiti da bi to tako važno ministristvo ostalo brez šefa, in to tem bolj, ker je Uzunović kot predsednik vlade že itak preveč zaposlen. Tudi radićevci nočejo, da bi v finančnem ministristvu gospodaril državni podtajnik Andra Petrović.

ŽIVAHNA AGITACIJA STRANK ZA OBČINSKE VOLITVE V DALMACIJI.

Zagreb, 10. aprila. Narodni poslanec Hrvatske seljačke stranke Rude Bačinić je imel več uspešnih zborovanj v Dalmaciji. Za občinske volitve bo HSS v vseh krajih postavila samostojne kandidatne liste in bo šla samostojno na volitve. Upati je, da bo HSS v večini krajev dobila občine v svoje roke. Priprave za občinske volitve so v polnem teku. Vse stranke imajo dan za dnem zborovanja.

V Splitu so meščani začeli akcijo, da se tam postavi medstrankarska lista ali pravzaprav, da postavi listo blok radićevcev in zemljoradnikov. Na čelu te liste bi bil dr. Tartaglia, sedanjí splitski župan. Poleg njega bi bile na listi osebe iz vseh strank, ki bi šle v volilno koalicijo. Po večini bi bile to osebe, ki ne delujejo aktivno v političnem življenju.

V Dalmaciji je prišlo tudi več duhovnikov, ki hočejo tam agitirati za Hrvatsko ljudsko stranko.

BODRERO PRI NINČIĆU.

Beograd, 10. apr. Včeraj je posetil zunanega ministra italijanski poslanik Bodrero in se z njim dalje časa razgovarjal. Bodrero se je informiral o novo nastalem položaju in sporočil ministru še nekatere podrobnosti o atentatu na Muscelinija.

Kult sile.

Umobolna Angležinja je izvršila atentat na Mussolinija, ki se k sreči ni posrečil in vse hiti, da z najstrožjimi besedami obsedi zločin atentatorice ter izrazi svoje veselje, da se je atentat posrečil.

Komaj pa se je zvedelo v Rimu za atentat, že so se zbrale fašistovske tolpe in demolirale redakcije opozicijskih listov, ki so imeli z atentatom prav toliko zveze, ko fašisti. Toda ne en glas ni protestiral proti temu vandalizmu, ker je šlo proti slabotnejšemu je slavna evropska javnost molčala.

In molčala je tudi tedaj, ko so se godila fašistovska grozodejstva nad firenškimi prostozidarji. Kleče so prosili otroci in žena fašiste, da prizanesejo njih očetu, toda vse prošnje so bile zaman in pred očmi svojih otrok je padel zadet od krogel oče. Tudi tedaj ni Evropa protestirala, ker Evropa je vedno le z močnimi.

Med prvimi, ki so izrazili Mussoliniju svoje čestitke so bili seveda tudi naši diplomati. Odveč je povdarjati, da tudi nas veseli, da se je atentat na Mussolinija ponesrečil. Toda v prvi vrsti zato, ker vemo, da bi v divjanju fašistov poginilo na stotine nedolžnih ljudi, če bi se atentat posrečil. Toda če razumemo, da naši diplomati čestitajo Mussoliniju, potem ne razumemo, da molče, kadar se vestno pripravljajo atentati na obstoj našega naroda v Primorju.

Ko je bil požgan tržaški Narodni dom, ko so se odigrali krvavi dogodki v Marzagah, ko je trpljenje objelo Labinj, ko je bil do kosti ponižan s krnskimi dogodki naš narod, ko je dobila pravica najhujšo klobuto z obsodbo dokazano nedolžnih naših ljudi v Trstu, ko so se vršila nasilja za nasilji nad našimi ljudmi, kje pa je bil tedaj glas naših diplomatov, kje pa je bil tedaj klic Evrope?

Tedaj pa je vse molčalo in niti enega protesta ni bilo čuti! Sedaj pa vse tekmuje, kdo bo bolj ostro obsodil dejanje umobolne žene, kdo bo naredil večji poklon pred diktatorjem Italije.

Brez ponosa je Evropa, brez dostojanstva je njeno javno mnenje. Kakor da bi bizantinizem osvojil vso Evropo, tako se klanja danes vse pred močnimi. Pa naj žive ti v Italiji ali kje drugje. Ne spoštuje se humaniteta, temveč samo moč impo-

nira, ljudska beda pa ne vpliva na Evropo.

Cisto tako, kakor da bi še enkrat preživljali nesrečno filozofijo vojne. Vse je dovoljeno, če prinese uspeh. Vse se sme storiti, če zasigura zmago. Uspešni imajo vedno prav, slabotni nikdar. Taka je danes filozofija bolne Evrope.

Samo gorje se rodi iz te filozofije, ker ta filozofija žene narode vedno v medsebojen boj, ker ne dopušča, da bi se uveljavil duh strpnosti, ki je podlaga demokracije.

Skraini čas je že, da se s tem kultom sile neha. Laž je, da je sila vse, ker sila je blagoslov samo tedaj, če je ubrzdana. Blagoslov je reka, kadar teče v svoji strugi, toda katastrofa postane, kadar se razlije čez bregove in poplavi zemljo. Blagoslov je ogenj, če ga ima človek v oblasti, toda katastrofa postane, kadar se oprostijo človeške oblasti.

Prav tako je s silo v javnem življenju. Močne vlade morejo biti blagoslov za ljudstvo, če so v oblasti ljudstva. Toda katastrofa postanejo, če imajo one v oblasti ljudstvo. Kult sile pa je ravno v tem, da se hoče sili dati oblast nad ljudstvom in da ta kult obstoji in se veča, se je po atentatu na Mussolinija zopet znova pokazalo.

Vseeno bi bilo Evropi, če bi poginil človek Mussolini, saj pade dnevno na tisoče ljudi in javno mnenje se za te žrtve boja za obstanek niti ne zmeni. Toda ker je bilo v nevarnosti življenje diktatorja Mussolinija, pa je ogorčeno vse. Zakaj tudi to je kult sile, da se smatra nekatera človeška življenja za brezčena, nekatera pa za nad vse dragocena. In tudi v tem je velik del zla, ki ga preživlja sedanja doba. Ker se človeško življenje cenijo prenizko, zato je brutalnost izrinila humaniteto. In postavljajo se nove teorije, da je zmaga človeka v tem, če pčtepta svojega bližnika.

Nobene zmote ni, ki bi bila tako velika, kakor je zmota o kultu sile. Zato je naloga vseh, ki hočejo zmago humanitete, da prično propagirati kult svobode, kult demokracije.

Ni velik tisti, ki pohodi bližnjega, temveč večji je tisti, ki ga dvigne. To mora postati vzor moderne Evrope in šele potem pride napredek.

Štefan Radić o novi vladi.

Po sestanku z Uzunovićem je dal St. Radić novinarjem daljšo izjavo o novi vladi. Med drugim je dejal:

»Pred vsem treba posebej poudariti, da se bo nadaljevala politika sporazuma s to razliko, da se mora prirediti delati hitreje in boljše. Dejal sem g. Uzunoviću, da se skupščina skliče 12. ali 15. t. m. Toda Uzunović je v tem vprašanju intrasigenten. Dejal je: Jaz sem nov človek in nimam v radikalnem klubu nobenega posebnega položaja. Vem, da je klub za sporazum in prepričan sem, da bom v tem oziru imel ves klub za seboj. Toda klub je že enkrat sklenil, da ne more biti pred 5. majem nobene seje in zato jaz tega sklepa ne morem spremeniti. Druge stvari bi mogel izvesti.

Dejal sem nato g. Uzunoviću, da težišče spora ni v dnevu sklicanja skupščine, temveč v razpravi interpelacij, ki se ne smejo razpravljati samo formalno, temveč tako kakor to zahteva ugled države in skupščine. Uzunović mi je tedaj odgovoril: »Jaz sem pošten človek. Ali vam mar ne zadostuje moje ime?«

Odgovoril sem mu: Vem, da ste človek čistih rok. Toda bolje je, da se že sedaj dogovorimo, ker drugače bi na tem vprašanju moglo pozneje priti do krize. Ne zahtevam, da se skupščina sestane pred 5. majem, toda v tem času je treba pripraviti zakonske načrte. Zakonodajni odbor mora delati, ne pa da se samo govori, kako da odbori delajo. —

Slišal sem, da je g. Uzunović kmetovalec. Ljubo mi je, da je zemljoradnik na čelu vlade. Slišal sem tudi, da je skop in da varčuje. To je dobro. Imamo kralja, ki štedi, pa naj štedi še predsednik vlade. Bil je sicer štedljiv tudi Pašić, toda kaj pomaga, če pa razsiplje njegov Rade. V razgovoru mi je bil Uzunović nenavadno všeč. Da je govoril tako Pašić, mi bi se davno sporazumeli. Dobro je, da je Uzunović mlad, mlajši od mene Niso bili Rimljani tepci, ko so zahte-

vali, da ne sme biti senator več star ko šestdeset let.

Razgovor z g. Uzunovićem me je zelo zadovoljil. On je srbijanska iskrena elementarna duša. To je sijajen predsednik vlade. Pravijo, da ni informiran o zunanji politiki. Pa nihče od nas ni informiran. Nimamo parlamentarnega odbora za zunanje zadeve. G. Ninčić ne da ekspozice o zunanji politiki niti pred ministrskim svetom. Odpelje se na lepem v Rim in nihče nič ne ve. Mora informirati vso vladu in posebej še predsednika vlade. Imamo modernega kralja, smo moderen narod pa da bi nam bila vlada stara šajtrga? Tudi vlada mora postati moderna.

O vstopu Slovencev v vladu je sedaj prerano govoriti. Ni dobro uvesti Korošca v vladu. Če hočejo Slovenci, da so v vladi, ker je brez njih sporazum nepopoln, naj se to zgodi na drug način. Toda Korošec je neprimeren. Oni so za obrambo Vatikana, mi pa imamo sedaj spor z Vatikanom zaradi konkordata. Imeli bi Korošca proti sebi. Vatikan mora vedeti, da je njemu konkordat potrebnejši, ko nam. Mi moremo živeti tudi brez konkordata. Duhovnikom ne moremo dati nobenih posebnih privilegijev. Dali jim bomo to, kar jim pritiče.

Dr. Stojadinović je stavil Uzunoviću svoj portfelj na razpolago. Nisem tega zahteval, toda sem nad njegovim odstopom naravnost navdušen. Kriza je nastala zaradi Stojadinovića in nerodno bi bilo, če bi on ostal. Če nimamo med poslanci strokovnjakov za finančno ministrstvo, potem si vzemimo po stari srbijanski praksi strokovnjaka drugje.

Z razumom sem za to vladu, s srcem za koncentracijsko. Pri koncentraciji bi se moralo odpraviti nekaj ministrstev, kar bi pomenilo sicer velik prihranek, za kar pa ni sedaj pravi trenutek. Nova vlada je boljja od prejšnje že v tem, ker odpade Stojadinović, ki je obremenjeval vladu ko Jona ladjo.

Predlagal bom, da se ministri ne se-

stanejo samo na sejah, temveč tudi pri večerjah. Toda ne v skupinah, temveč vsi skupaj, da se seznanimo. In tudi novinarji bi morali biti prisotni.

Politične vesti.

— Nikola Pašić začel z ofenzivo. Tako se glasi najnovejša formulacija esdesarske tolažbe. Nič zato, če je moral g. Pašić sedaj odstopiti, kmalu bo zopet na površju in tedaj pride obračun za vse one, ki niso za njega in njegove najbolj udane čestilce. Med temi pa so v prvi vrsti naši esdesarji. Tako se tolaži uboga esdesarska para, ki je opozicije že tako sila, da bi se je rada za vsako ceno odkrižala. Toda mislimo, da so vse te esdesarske tolažbe prazne. Ne tajimo, da ima še danes g. Pašić velik vpliv v radikalnem klubu. Toda tudi njegov vpliv ni tako močan, da bi bil močnejši od zahtev javnosti. Ta pa zahteva, da se vendar enkrat prične pri nas vladati dobro, da dobi poštenje zopet veljavo in da se kaznujejo oni, ki so zapravljali državni denar. In javnost je izgubila vero, da bi g. Pašić mogel to izpeljati. Toli-ko let je imel že več kot dovolj prilike dokazati, da bo upravičil naše javnosti. Toda ta je bila dosedaj stalno rzaočarana in zato se je javnost oddahnila, ko je videla, da je Jugoslavija tako zdrava, da ji tudi g. Pašić ne more vsiliti svoje volje. In v tem je pomen nove vlade in v tem je pridobitev. Vemo pa, da se bo skušalo ravno to pridobitev ovreči in v ta namen je že sklican širši glavni odbor stranke za dan 17. aprila. To je tudi vzrok, da se ne skliče skupščina, ker med zasедanjem skupščine odloča samo poslanski klub, ki je veliko manj za Pašića, kakor pa širši glavni odbor. Toda kljub temu mislimo, da tudi širši glavni odbor ne bo naredil esdesarjem tega veselja, da bi razbil enotnost radikalne stranke, s tem da bi nastopil proti pristajšem Ljube Jovanoviću. Če pa bi to širši glavni odbor storil, potem pa že celo dvomimo, da bi se esdesarski račun uresničili. Zakaj vsa prednost radikalne stranke je v njeni enotnosti, če pade ta, potem smo na pragu novih dogodkov, ki bodo v korist demokraciji, nikakor pa ne onim, ki so veseli, če morejo biti hlapci neakcije.

— Voditelji opozicije o novi vladi. Kakor je kdo razočaran, ker se ni uresničila njegova želja, takšna je tudi njegova sodba o novi vladi. Najbolj divjo izjavo o novi vladi je dal seveda g. Svetozar Pribičević: »Kabinet g. Uzunovića je star kabinet, s to razliko, da mu je odsekana glava. Že iz tega se vidi, da ta vlada ni sposobna življenja. Radikali so strahovito kapitulirali. Žrtvovali so svojega šefa Radića, samo da so ostali na vladi. (Naša SLS pravi seveda nasprotno, da je kapituliral Radić. Op. ured.) Kdo bi se zato čudil, če so radikali lani žrtvovali sam demokrate? (Očividno se g. Pribičević še danes čudi.) Na to je skonstruiral g. Pribičević neko čisto posebno logiko. Pravi, da sledi iz tega, kar je dejal g. Uzunović, da je dobil mandat za sestavo vlade sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev, da mora biti v vsaki vladi večina Srbov, Hrvatov in Slovencev. To pa je ponavljanje plemenske politike in to nasprotuje ustavi, ki bi se, če to obvelja, morala spremeniti. G. Pribičević tudi pravi, da ne more biti o borbi proti korupciji niti govora, ker so ostali v vladi vsi radičevski korupcionisti, ki so proti radikalnim korupcionistom pravi vajenci. Vlada g. Uzunovića se bo podrla, samo če kdo vanjo pihne. — G. Sušnik je izjavil, da je proti novi vladi predvsem zato, ker niso v njej zastopani Slovenci. — G. Mehmed Spaho pa se je čudil, zakaj je sploh kriza izbruhnila, ko pa je ostalo vse pri starem. — Demokrati izjavljajo, da je nepotrebnost, da bi podali kake posebne izjave o novi vladi. Vse to, kar so dejali o stari vladi velja tudi za novo.

— Odločne besede Herriota za mir. Na sestanku demokratov v Chatellerault je imel Herriot velik govor, iz katerega povzemamo zlasti njegove besede o miru: Med drugim je dejal Herriot: Jaz sem bil tisti, ki je v Ženevi prvi proglasil mir. To delo za mir se mora nadaljevati. Zlasti častim može, ki so podpisali Locarnski dogovor. Toda delo še ni dokončano. Vedno sem dejal, da moramo imeti mir, ne samo zavoljo humanitete, temveč predvsem kot francoski patrioti. Kaj naj postane iz naše domovine po deseti ali petnajstih letih, če nismo pripravili specialiste v hujskanju k miru in orga-

nizirali mirovni statut sveta? Ta dvojni namen je dosegljiv le, če se strnejo vsi republikanci. Zahtevam, da so vsi, ki hočejo vladati v Franciji, iskreni demokrati. Ko se je vojna končala, je bilo treba organizirati ne samo mir, temveč tudi politiko miru. Ne bi smele več triumfirati intrige strank, temveč potrebna je bila politika politične morale in čistih motivov. Od mene se je zahtevalo, da zatajim svoje socialistične prijatelje. To odklanjam. Dokazali so svoje zaupanje, podpirali so me pogumno. Tega nikdar ne pozabim... Ze danes obstojita pravzaprav samo dve vrsti politike in politikov. Na eni strani može, ki hočejo v miru in časti živeti svojemu delu; radikali in socialisti zahtevajo samo zaščito svojega dela in svoje osebne svobode. Na drugi strani pa so ljudje, ki hočejo živeti od dela drugih, ki zahtevajo za sebe privilegije, ki jih drugim ne priznavajo. Nikdar ne bomo za njih želje. Ne odrekamo jim pravice, da se v politiki uveljavljajo, toda zaničujemo njih grožnje. Ne damo republike reakciji, ker republika je Francija. Ostanem prvobornik za vsako reformo, ostanem sluga enakopravnosti in bratstva. Pravijo, da je politika levec mrtva in pokopana. Ne! Ona živi, zakaj politika kartela levec je osnova republikanskega razvoja. Še naprej mora obstajati, da more živeti republika, kateri vsi služimo.

— »Delavska politika« se nikakor ne more, vključ svojih licitatorski demagogiji, vgnezditi med delavstvom. V večrajšnji številki pa pozivlja celo člane »Svobode«, naj agitirajo za njo. »Svoboda« je kakor znano nepolitična socijalistična prosvetna organizacija, znano je tudi, da je ravno v vrstah »Svobode« najmočnejši odpor proti »Delavski politiki« in »Svoboda« nikakor ne veseli vloga kolporterjev in akviziterjev »Delavske politike«. Sicer smo pa prepričani, da bo »Svoboda« sama dala »Delavski politiki« točen odgovor.

— Državni podtajniki zapriseženi. Sinoči je kralj podpisal ukaz o imenovanju državnih podtajnikov v posameznih ministrstvih. Podtajniki ostanejo isti kot doslej.

— Dr. Ninko Perić postane finančni minister. V radikalnem klubu so mnenja, da bo na mesto finančnega ministra prišel dr. Ninko Perić. Kombinacija z Gjurićem je izključena, ker je on sedaj zaposlen v Londonu, sicer pa on ni poslanec. Dr. Stojadinović se vrne na svoje prejšnje mesto direktorja Angleške trgovinske banke, ker mu je bilo to mesto za ves čas ministrovanja rezervirano.

— Ameriško-italijanski konflikt. Na velikonočne praznike je prišlo v Benetkah do težkega spopada med fašisti in mornarji ameriškega torpedolovca. V londonskih diplomatskih krogih smatrajo, da more spopad, tekem katerega je bilo 7 ameriških mornarjev ranjenih, imeti zelo resne posledice. Senator Borah, ki vodi boj proti ratifikaciji italijansko-ameriškega dogovora glede italijanskih dolgov, bo gotovo uporabil spopad za protitalijansko propagando. Verjetno je, da bo imel pri tem vso ameriško javnost na svoji strani.

— Stališče Francije in Anglije glede nemških kolonij. Berlinski dopisnik »Timesa« poroča, da bo Nemčija takoj po vstopu v Zvezo narodov zahtevala za sebe kolonialen mandat. V angleških in francoskih vladnih krogih se ta misel ne odklanja, ker se hoče v svrhu štednje odstopiti Nemčiji kolonije, ki so deficitne. Darilo Francozov in Angležev bo torej pravo danajsko darilo.

HLAPČEVSTVO.

Naš dični starina iz Knaflve ulice, do kosti zastareli »Slovenski Narod«, piše o ljubavnih junaštvih generala Pangalosa. Med drugim poroča tudi, kako je general Pangalos prestavil nekega polkovnika iz Aten, da je mogel nemoteno uživati ljubezen njegove mlade žene. Polkovnik je o tem zvedel ter prišel v Aten. In tu se prične hlapčevska filozofija »Slovenskega Naroda«, ki piše: »Seveda ni smel napraviti škandala, ker je imel Pangalos že takrat v armadi velik vpliv.« »Slovenski Narod« živi očividno še vedno v blaženo neumnih časih, ko so imeli grajščaki in razni fevdalni gospodje pravico, da so si prisvajali žene svojih podrejenih organov. Velikim gospodom je seveda vse dovoljeno in morala le za nižje sloje.

In s tako hlapčevskim nazorom se upa nastopiti list naše SDS!

Pa zato je ravno glasilo SDS!

Ob 25-letnici ljubljanske cestne železnice.

Meseca septembra bo minulo 25 let, odkar je stekla po Ljubljani električna cestna železnica. Za razvoj ljubljanskega mesta je bil ta dogodek velikanskega pomena, kajti šele po zgradbi cenenege prometnega sredstva se je mogla Ljubljana krepko razviti zlasti v onih delih, ki jih je cestna železnica tesno spojila z mestnim središčem. Nekdaj prazna in zapuščen Dolenjska cesta je danes že zadana daleč proti Rudniku, znaten del ljubljanskega barja se je silno dvignil, med Vodmatom in bližnjim delom občine. Moste pa je meja popolnoma zabrisana. Nekdaj zapuščen in prazna Zelena je danes lepa vrtna kolonija, ki se širi že daleč ven v Posavje, ob Zaloški cesti in na Kodeljevem pa rastejo nove male hišice kot gobe po dežju. A kadar bo cestna železnica vozila še na Posavje proti Ježici in proti Št. Vidu in na drugi strani na Vič, se bo mestni teritorij še podvojil in potrojil, čeprav ne bo vse ozemlje upravno pridruženo mestni občini Ljubljanski.

Predlog, da se zgradi v Ljubljani električna cestna železnica, je bil sprejet v ljubljanskem občinskem svetu na seji dne 20. julija l. 1899. in tozadevno pogodba je sklenila ljubljanska mestna občina z dunajsko delniško družbo Siemens & Halske. Ta družba, ki je še dandanes ena največjih podjetij za gradbo električnih naprav, je bila prvi pionir električne industrije v bivši Avstriji. Kasneje se je družba izpremenila v neko »Kleinbahn-gesellschaft«, pri kateri pa je še vedno imela odločilno besedo tvrdka Siemens & Halske. Po prepiru leta 1918 se je tudi ta družba »nacionalizirala« s tem, da se je ustanovila v Zagrebu družba z imenom »Jugo-Siemens«. To pa je le za nove razmere prirojeno ime za staro tvrdko.

Pogodba.

Za presojo razmerja, ki vlada med družbo in med ljubljansko mestno občino, je neobhodno potrebno spoznati vsaj glavne točke pogodbe. Kolikor je nam znano, pogodba doslej ni bila nikjer objavljena. Izvod, ki ga je hranila ljubljanska mestna občina, je dolgo let ležal skrbno zaklenjen v županovi miznici, tako da njene vsebine niti hajvišji magistratni uradniki niso poznali. Šele ko je zapihal pod županom dr. Peričem na magistratu drug veter, je tudi ta »skrivnostna« pogodba postala dostopna navadnim smrtnikom. Pogodba obsega 30 paragrafov in daje mestni občini jako važne pravice, katerih pa nekdanja občinska uprava žalibog ni vedno primerno izkoriščala.

Ker je pogodba preobsežna, da bi jo mogli objaviti v prevodu v celoti — original je nemški —, hočemo navesti iz nje vsaj one določbe, ki so tudi za širšo javnost važne. Tako določa:

§ 1. Mestna občina ljubljanska prepusti podjetju uporabo občinskih cest, ulic, mostov in trgov za obrat cestne železnice. Družba pa se obvezuje sama izposlovati koncesijo.

§ 2. Določene sta dve vrsti prog, glavne in stranske. Glavna proga veže Južni kolodvor z dolenjskim kolodvorom, druga glavna proga pa se odcepi od prve na Mestnem trgu in pelje do garnizijske bolnice. Vse druge proge, ki naj bi se še gradile, se smatrajo kot stranske. Kot najvažnejše stranske proge so določene sledeče: Bavarski dvor — pokopališče, Marije Terezije cesta — Bleiweisova cesta — Tobačna tovarna, Stari trg — Sv. Jakoba trg — Zoisova cesta — Emonska cesta — Bleiweisova cesta, Ambrožev trg — Klavnička.

§ 3. določa, da mora družba vse načrte za gradnjo predložiti občini in ji po 1 izvod prepustiti brezplačno v last. Občina ne jamči za podelitev koncesije. Če vlada koncesije ne da, družba ni zavezana graditi dogovorjenih prog. Če pa zahteva država le male izpremembe na trasi, mora družba progo graditi z vpoštovanjem izprememb.

§ 4. določa, da mora biti proga 1 meter široka. Kjer je tehnično mogoče sme biti proga tudi dvotirna. Načrte za nosilce elektrovoda mora odobriti občina. Nov sistem dovajanja toka mora odobriti 5-članska komisija (2 zastopnika občine, 2 zastopnika družbe in 1 profesor češke tehnike v Pragi). Napetost toka ne sme presegati 550 voltov. Dalje določa ta paragraf, kdaj in koliko prispeva občina k tlakovanju prostora med tračnicami in ob tračnicah. V splošnem mora skrbeti

za tlak med tračnicami in ob tračnicah družba in ga tudi vzdrževati. Jako važna določba tega paragrafa pa pravi, da mora družba nabavljati ves za obrat potrebni material na ljubljanskem trgu in pri vseh delih se mora po možnosti ozirati na ljubljanske obrtnike.

§ 5. govori o obliki vozov in o čakalnicah. Oblika vozov mora odobriti mestna občina. Vsak nov voz mora pregledati mestni stavbni urad. Reklame na vozovih dovoljuje edinole mestni magistrat. Reklame, plakati itd. morajo biti samo slovenski ali pa slovensko-nemški. Na zahtevo občine mora družba postaviti na izhodiščih in na prestopališčih čakalnice, po možnosti železne, ali pa kot čakalnice najeti primerne prostore v hišah, kar pa mora odobriti mestni stavbni urad. S hišnimi lastniki se mora pogoditi v takih slučajih družba.

§ 6. Začetek vsakega dela mora družba naznaniti mestnemu stavbenemu uradu.

§ 7. Za vse škode, ki bi jih vsled obratovanja trpela občina ali pa posamezniki, jamči družba.

§ 8. Pričetek obratovanja na vsaki progi mora družba naznaniti občini. Če komisija dožene napake, jih mora družba pred otvoritvijo prometa popraviti.

§ 9. Električni tok mora jemati družba od občine na podlagi posebne pogodbe (Stromlieferungsvertrag), ki je sestaven del te pogodbe. Družba pogodbe za odjemanje toka ne sme odpovedati. Če pa občina pogodbo za dobavo toka odpove, ima družba pravico postaviti si lastno električno centralo, ne sme pa dobavljati toka nikomur v Ljubljani.

§ 10. Prometni red določa, da obratuje cestna železnica od 1. maja do 30. septembra od 6. ure zjutraj do 10. ure zvečer, sicer pa od pol sedmih zjutraj do poldesetih zvečer. Podnevi vozijo vozovi v presledkih po 7 minut. Po potrebi obratuje lahko tudi večje število vozov. Družba ima pravico prevažati tudi blago na posebnih vozovih. Družba je dolžna vse naprave vzdrževati vedno v dobrem stanju. Vsako napako mora takoj javiti mestnemu stavbenemu uradu. Ako tega ne stori, sme občina napako dati popraviti na stroške družbe. Promet sme družba ustaviti, če mestna elektrarna ne more dobavljati toka. Pri svečanih prilikah mora družba promet ustaviti, ne da bi imela pravico do odškodnine od strani občine. Pri popravljanju cest mora družba skrbeti za vzdrževanje prometa.

§ 11. Poslovodjo mora potrditi vlada. Če se zdi občini umestno, ima pravico zahtevati njegovo odstranitev. To velja tudi za nameščence. Družba mora skrbeti za dostojno obleko nameščencev. Vsi nameščenci morajo znati slovensko.

§ 12. Kot priznalnino za uporabo cest itd. mora družba meseca januarja vsakega leta plačati občini 200 kron avstrijske veljave, za vsak kilometer poznejših prog pa po 50 kron. Če izkaže letni proračun 5-odstotni čisti dobiček od investiranega kapitala, se prebitek deli med občino in družbo. Družba je dalje dolžna, da izkaže občini višino investiranega kapitala na podlagi potrdil in za izračunavanje čistega dohodka je ta svota šele tedaj mogoča, če jo odobri in prizna občina. Občina ima vsak čas vpogled v družbine knjige. Za določitev čistega dohodka se odštejejo od kosmatega dohodka (brez vseh obresti amortizacijskega in obnovitvenega fonda in brez odbitka vzemkov iz obnovitvenega fonda) sledeče postavke: 1. Priznalnina na občino, 2. prometni in vzdrževalni stroški z davki vred, 3. 7 desetnih procenta (0,7%) investiranega kapitala, ki se priračunajo amortizacijskemu fondu, 4. plače nameščencev in božične in novoletne nagrade in prejemki upravnih svetnikov, 5. dajatve podjetja na dobrodelne ustanove za nameščence, 6. dotacija obnovitvenega fonda, ki pa ne sme znašati več kot 4 odstotke kosmatega dohodka. Višino nagrad za uradnike in upravne svetnike mora potrditi občina.

§ 13. določa, da mora podjetje na svoje stroške vzdrževati ob tračnicah obrobne kanne v dobrem stanju in mora na svoje stroške čistiti žlebove v tračnicah. Po zimni mora odmetati sneg s proge in na izogibalniščih, ni pa podjetje dolžno snega odvažati, temveč občina.

§ 14. O vseh preiskavah proge, ki jih odredi občina, obvesti občina družbo pravočasno, da more družba odposlati svojega zastopnika.

§ 15. Vse od občinskih organov ugotov-

ljene pomanjkljivosti in nedostatke mora družba v najkrajšem času odpraviti, sicer izvrši vse potrebno občina na račun družbe.

§ 16. Glavne proge se dele na štiri cone: od južnega kolodvora do pošte, od pošte do Ambrožovega trga oziroma do Sv. Jakoba trga, od Ambrožovega trga do garnizijske bolnice oziroma od Sv. Jakoba trga do Karlovskega mostu, in od Karlovskega mostu do Dolenjskega kolodvora. Slede cene za posamezne cone (danes brezpomembno, op. ur.). Za otroke pod 1 m 30 cm višine veljajo znižane vozne cene. Vse izpremembe voznega reda in voznih cen se smejo določiti le sporazumno z mestno občino. Vsakih 10 let se ima vršiti revizija tarifov. Podjetje mora dovoliti stražnikom v službi prosto vožnjo, mestni župan ima pravico do pet prostih voznih kart.

§ 17. Če po določili § 12. določeni čisti dobiček glavnih linij doseže 5% investiranega kapitala, je podjetje na zahtevo občine primorano, da zgradi tekom enega leta eno od črt, ki so našteje v § 2., in jo izroči prometu. To velja tudi za vse v § 2. našteje druge linije, če doseže čisti dobiček vseh obratnih linij 5-odstotno obrestovanje investiranega kapitala.

Če pa bi tekom 10 let po sklepu pogodbe kakšna druga stranka kakor pa podjetje nameravala po drugih ljubljanskih ulicah kakor tistih ki so našteje v § 2., graditi cestne železnice, se prizna podjetju ali pa njegovim pravnim naslednikom prednost na ta način, da sme podjetje izvršiti dela pod pogoji, določenimi v tej pogodbi, čeprav stavijo drugi podjetniki drugačne pogoje. Po preteku omenjenih 10 let uživa podjetje pred drugimi podjetniki prednost pod pogoji, ki jih stavijo za gradbo novih prog drugi podjetniki. V obeh slučajih pa se mora družba na poziv tekom šestih mesecev odzvati, če sprejme pogoje ali ne, sicer lahko odda občina gradbo novih linij po svobodni volji drugim podjetnikom.

Če nastanejo v mestu nove železniške linije, mora družba dovoliti križišča tirov, ki pa morajo biti vsaj 300 metrov vsaksebi. Morebitna skupna črta (za peage-promet) ne sme meriti nad 200 metrov.

Določbe tega paragrafa pa ne veljajo, če hoče občina graditi nove proge izveniši one, ki so našteje v § 2.

§ 18. Koncesija traja 50 let.

§ 19. Po preteku pogodbenega doba pripade celo podjetje z vsemi napravami brezplačno mestni občini. Podjetje se brez dovoljenja občine ne sme zadržati.

Mestna občina pa ima pravico po preteku 25 let, da celo podjetje z vsemi nepremičninami in premičninami vred odkupi. Kot odkupnina se določa znesek, ki še ostane od investiranega kapitala po odbitku amortizacijskega fonda v trenutku odkupa (§ 12.). V amortizacijski fond se steka letno 0,7% investicijskega kapitala, priračunavajo pa se mu letno 4-odstotne obrestne obresti. Nameravan odkup mora občina družbi eno leto prej naznaniti. Pri prevzemu podjetja od strani občine se po § 12. storjeni obnovitveni fondi dele na enake dele med občino in podjetje. Odkupnina se mora plačati v štirih letnih obrokih zaporedoma, sme se pa poravnati tudi prej. Amortizacijski fond pa ostane izključna last družbe.

§ 20. Kot jamstvo za izpolnjevanje vseh obveznosti položi družba znesek 10.000 kron avstrijske veljave pri občinski blagajni. Na tej višini mora jamčevina ostati in če se njena vrednost zmanjša, se mora primerno dopolniti.

§ 22. določa konvencionalne kazni.

§ 23. obsega določbe glede izvršitve prog in kazni za vsak dan zamude (danes brezpomembno, op. ur.).

§ 24. govori o razsodišču v slučaju gotovih sporov. Razsodišče sodi v Ljubljani.

§ 25. Pogodba se izvršuje v mestu Ljubljani.

§ 26. obsega določbe o prenosu, konkurzu, likvidaciji ali razpustu podjetja. (Pravice občine so dovoljno zavarovane).

§ 27. Podjetje mora imeti v Ljubljani svojega zastopnika s posebnim pooblastilom. Pooblastilo hrani občina. Na tega zastopnika se mora občina v vseh slučajih te pogodbe obračati.

§ 28. Oba pogodnika se odpovesta pravnemu sredstvu, da ugovarjata pogodbi zaradi pridržka nad polovico prave vrednosti.

§ 29. Vse koleke, takse itd. plačuje družba, občina pa takse za prenos, če podjetje prevzame.

§ 30. En izvod pogodbe se izroči mestnemu arhivu, notarijčno overjen prepis pa družbi.

(Dalje sledi.)

Alzaško vprašanje.

»Alzaško prebivalstvo je pričakovalo dokaz o pariškem taktu. Dočakali so nasprotno: kopčenje političnih zmot na administrativnih zmedah ter pogreške najprimitivnejšega takta.«

(Lucien Romier v »Figaro«.)

Tako presoja glavni urednik dnevnika »Figaro« politično stran alzaškega vprašanja in strasbourski tisk je soglasno mnenja, da je Romierova kritika najboljektivnejše mišljenje, ki si ga je usodil izraziti pred francoskim javnim mnenjem francoski publicist. Romier spada brezdvomno med tne redke francoske publiciste, ki si upajo iznasiti svoje misli in svoje nazore, zato je njegova kritika temtennejša za vse, ki situirajo problem regionalističnih sreniljenj v Evropi.

Nedavno je prišel pariški list »Echo de Paris« objavljati senzacionalna razkritja o rovarstvu avtonomistov v Alzaško-Lotarinski. Ta razkritja so dala povod tako domačemu francoskemu, kakor tudi inozemskemu tisku, da se je začel nekoliko intenzivneje baviti z alzaškim vprašanjem. Zdi se, da je »Echo de Paris« s svojimi senzacijami le nekoliko preveč razkril bolno rano Francije pred celim inozemstvom, zato je utihnili, čim so se pojavili v švicarskih listih dolgi članki avtoritativnih poznavalcev celokupnega vprašanja. Romier se je osvobodil v svoji presoji alzaškega vprašanja vsake sintetičnosti. Po njegovem mnenju ima Francija izvršiti tri kardinalne naloge: V politiki napram Alzaško-Lotarinski mora zavladati stabilnost. V ta namen naj bi se osnovalo posebno ministrstvo (kakor v CSR ministrstvo za Slovaško) odnoso državno podtajništvo za alzaške zadeve. Drugič: država se nima vmešavati v notranje strankarske zadeve Alzačanov. S tem, da zadene v kakem notranjem vprašanju čustva tega ali onega dela alzaškega prebivalstva, trpi neposredno ugled francoske ideje. Tretjič: vlada se mora zavedati, da tvori Alzaško-Lotarinska svojo lastno individualnost, napolnjena s staro težnjo po izpopolnitvi in napredku. Radi tega je vsako stremjenje po asimilaciji odvisno. Gre za to, da se ustvari »harmonizacija« med staro in novo Francijo.

In ker je temu tako, pravi Romier, je treba francoskemu javnemu mnenju priporočati takta v vseh zadevah Alzaško-Lotarinske. »V teku celega stoletja so propadale francoske osnove ob Renu, ker je Francija z nerazumevanjem gledala federalistično mentaliteto porenjskega prebivalstva. Videli bomo, da-li bo Francija tudi sedaj, ko je zopet propadla ob Renu, kompromitirala z isto pomoto tudi narodno-francosko čuvstvovanje v Alzaško-Lotarinski.«

Romier je bela vrana. Ali se mu bo posrečilo odviniti Francijo z njene dose-danje poti? Zdi se, da bodo v Parizu i nadalje zasledovali obrabljeno taktiko: pokazujmo z malimi koncesijami nekoliko »dobre volje«, da nam bo lažje preiti preko velikih težav. Toda v temeljni misli ni pričakovati spremembe. Temeljna misel francoske politike v Alzaško-Lotarinski pa je nezdružljiva s častjo prizade-tega prebivalstva. Prebivalstva, ki se čuti enakovrednega velikemu francoskemu narodu. Francija zahteva amalgamacijo alzaško-lotarinskega prebivalstva s francoskim narodom. Alzačani pa zahtevajo priznanje njihovih posebnih pravic, tradicije in individualnosti. S samim taktom, kakor ga priporoča celo širokogrudni Romier, ni bogve koliko pomaganega.

Resnica ostane, da se čutijo Alzačani zapostavljeni in razočarani. Francija ne more apodiktčno trditi, da je čista nacionalna država, kajti vedno jačje avtonomistično gibanje v Alzaško-Lotarinski je pač najboljši dokaz, da je bila ta pokrajina potom aneksije državno-politično vte-lešena v organizem Francije, ne pa tudi narodno-politično. Alzaško vprašanje je potemtakem majnšinsko vprašanje in spada, kakor vse slične zadeve, pred internacionalni forum. Samo tako si bodo Alzačani lahko priborili svoja življenjska prava, ne da bi bilo s tem okrnjeno pravo Francije do Alzaško-Lotarinske, ki je po končnem porazu viljeminske Nemčije za vedno integralni del francoske republike.

NI V ČAST DRŽAVE.

— Zadrugi stavbenikov in tesarskih mojstrov sta naklonili za kritje režijskih stroškov II. arh. rastave 900 Din, daljše za nagrade najboljših dijaških del po 1000 Din. Nagrajeni so bili sledeči g. ab. solvente in dijaki: g. Mesar 400 Din, g.

[illegible]

Przmi kotel, ki je demoliral vso kurilni
co. Doslej so izvlekli izpod ruševin 9
mrtvih in 20 težko ranjenih. Več oseb

— Zlatnik so našli v Zlatorog-terpentinovem milu: Angela Mahkota, soproga upravnika nar. gledališča, Ljubljana; Elizabeta Mervar, Medija-Ljzlake; Andrej Kovačič, Obločice; Anica Cimperman, Polzela; Matilda Sertić, Zagreb, Srebernjak 35; Slavka Spindler, hči novinarja, Maribor; J. Pernuš, Maribor, Wildenraimova 11; Filomena Merf, Maribor; Katarina Logar; Olševek; Marija Janežič, Veliki vrh.

1— **Narodni muzej** bo od prihodnje nedelje (11. aprila t. l.) naprej zopet odprt za splošen, brezplačen poset vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne. — Od

1— Ker ga policija ni dobila, se je zgla-sil včeraj sam kavarniški sluga Josip Zi-dar iz Retja pri Krškem, ki je poneve-ri! začetkom t. m. svojemu službodajaleu, nekemu zagrebškemu kavarnarju 8900 dinarjev let pobegnil. Za njim je bila izdana tiralica, ki je pa ljubljanska poli-cija baje ni prejela. V Ljubljani je sta-noval Zidar en dan v hotelu »Slon«, dru-gi dan pa v hotelu »Union«, ne da bi bil vzbudil pozornost policije. Denar je naj-brže že ves zapravil.

O veliki noči je priklopela radi večjih tatvin in pravnostnih deliktov nejevoljni solidni stanovalci do vrhunca. Zahtevali so odžupana, da naj napravi že enkrat red.

Sokolstvo.

ZLET SOKOLSKEGA NARAŠČAJA V PRAGI.

Za udeležbo našega naraščaja na vsesokolskem zletu v Pragi je sestavilo in odredilo JSS sledeča navodila in pogoje:

Naš naraščaj se udeleži letos prvič vsesokolskega zleta v Pragi, da vrne tako obisk češkega naraščaja l. 1922 ob priliki vsesokolskega zleta v Ljubljani. Na prvi poziv starešinstva je prijavljeno 800 naraščajnikov (moških in ženskih). Starešinstvo JSS je razposlalo vsem župam nove obvezne prijavnice za naraščaje. Društva morajo te pole vrniti JSS najkasneje do 15. maja. Na poznejše prijave se ne bomo ozirali. Navodila za udeležbo naraščaja so nastopna:

1. Zleta se sme udeležiti samo naraščaj in ne deca;

2. Vsak naraščajnik mora imeti predpisan krog ter mora obvladati predpisane vaje. Naraščajniki, ki ne bodo vzorno obvladali predpisanih vaj in ne bodo imeli predpisanega kroja, ne bodo pripuščeni k udeležbi zleta.

3. Z naraščajniki ne smejo potovati starši ali drugi sorodniki, ki pod nobenim pogojem ne bodo pripuščeni v poseben vlak naraščaja. Naraščajniki potujejo edino pod nadzorstvom vaditeljev, ki jih določijo župe. Vsaka župa mora prijaviti do 15. maja ime vaditelja, ki bo vodil v Prago župni naraščaj. Vsak vaditelj mora imeti seboj poimenski seznam naraščaja svoje župe.

4. Naraščaj se zbere dne 25. junija v Ljubljani. Naraščaj iz južnih krajev naše države mora priti v Ljubljano tako, da bo prenočil v Ljubljani. Dne 26. junija popoldne se bosta vršila v Ljubljani pregled celokupnega naraščaja in poizkušnja za nastop. Isti dan opoldne odhoda s posebnim vlakom v Prago, kamor se prispe dne 26. junija.

5. Naraščaj ostane v Pragi 26., 27., 28., 29. in 30. junija ter se povrne v Ljubljano dne 1. julija zopet pod skupnim vodstvom. Noben naraščajnik ne sme ostati v Pragi po tej dobi.

6. Prenočišča v Pragi bodo skupna. Dovoljene niso nobene izjeme. Župni vaditelji morajo ostati brezpogojno vedno pri svojem naraščaju ter so odgovorni za vse posledice.

7. Vsak naraščajnik mora imeti predpisan potni list z vizumom Avstrije in Češkoslovaške. Vizum Češkoslovaške je brezplačen. Potni list se nabavi za več naraščajnikov tudi skupno. Potne liste izdajajo pristojna sreska poglavarstva. Vizume pa preskrbi ona župa, na katere sedežu se nahaja pristojni konzulat. Zato naj župe zberejo pravočasno vse potne liste ter jih odpošljejo župi, na katere sedežu se nahaja pristojni konzulat.

8. Ponovno povdarjamo, da niso dovoljene nobene izjeme in da se mora vsak naraščajnik točno držati teh predpisov. Vsaka nepravilnost se bo odločno zavrnila ter prevzamejo odgovornost za vse zadnje posledice društva, oziroma župe.

9. Župe so dolžne strogo nadzirati, da se izvršijo vsi ti predpisi, zlasti pa morajo nadzirati vadbo prostih vaj in priprave za tekmo.

10. Za znižano vožnjo po železnici dobi vsak naraščajnik posebno legitimaci-

jo, ki jo izstavi starešinstvo JSS. Brez te legitimacije nima pravice do znižane vožne cene.

11. Vsak naraščajnik mora imeti na civilni obleki znak sokolskega naraščaja. V Prago se potuje v civilni obleki.

12. Vse te določbe veljajo za moški in ženski naraščaj. — Zdravo!

Engelbert Gangl, starosta; Dr. Riko Fux, tajnik; Dr. Viktor Murnik, načelnik.

Prosveta.

Prvi koncertni nastop novega pevskega zbora, Pevskega zbora slovenskega učiteljstva. Danes zvečer točno ob 8. uri se vrši v proslavo Sattnerjeve 75-letnice zborovski koncert, kojega program izvajata pevski zbor ljubljanskih srednješolcev (156 sodelujočih) in pa pevski zbor slovenskega učiteljstva, broječ 90 članov. Prvi zbor vodi g. Brnobič, drugega pa gospod Srečko Kumar. Koncertne točke so sledeče: 1. Sattner: Gori, gori na planine in Po zimi iz šole, poje srednješolski zbor. 2. Sattner: O nevihti. 3. St. Premrl: Naša pesem, mešani zbor s spremljevalnim orkestrom. 4. Lajovic: Gozdna samotata. 5. Sattner: Jettejeva prisega, kantata za soli, zbor in orkester. Točke od 2—5) poje učiteljski zbor. V Jettejevi prisegi sodeluje najodličnejši slovenski pevec, operni basist g. Julij Betetto. Predprodaja v Matični knjigarni.

Občinstvo, ki poseti nocojšnji koncert v Unionski dvorani, vljudno prosimo, da zasede svoja mesta pred 8. uro, kajti začetek koncerta mora biti točno ob 8. uri, sicer bi orkester Dravske divizije pri koncertu ne mogel sodelovati, ker ima ta orkester isti večer še drug nastop. Zato prosimo točnega prihoda, ki omogoči točen začetek.

Na predstavo v prid Udruženja gledaliških igralcev, ki bo v soboto, dne 10. t. m. ob osmih zvečer v ljubljanskem dramskem gledališču, opozarjamo vse prijatelje gledališke umetnosti. Vprizori se prvič v Ljubljani zabavna Nicodemijeva komedija »Scampolo« v režiji g. Rogoza. Predstava bo izven abonmana.

Narodno gledališče v Ljubljani priredi na belo nedeljo, dne 11. t. m. dve predstavi. V drami se vprizori ob osmih zvečer Ibsenova učinkovita štiridejanska drama »John Gabriel Borkman« z g. Levarjem v naslovni vlogi, z gospo Marijo Vero, Šaričovo, Nablocko Vido, Lipahom in Janom ter v režiji g. Marije Vere. V opernem gledališču pa bodo peli isti večer ob pol osmi popularno opereto »Grofico Marico«.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani vljudno prosi p. n. abonente, da poravnajo svoj zadnji obrok najkasneje do 14. t. m.

Kratke vesti.

Predsednik nemške republike Hindenburg je praznoval te dni svojo vojaško šestdesetletnico.

Anglija namerava predlagati na konferenci o potnih listih v Ženevi, da se odpravijo viza.

Pri volitvah v sovjete je bilo na deželi izvoljenih 90,2 odstotkov brezstrankarjev (proti 91,5 l. 1925), v mestih pa 83,4 proti 34,2 odstotkom lanskega leta.

Grška vlada je razpisala nagrado v

znesku pol milijona drahem za onega, ki prime generala Plastirasa.

Rochefeller, znani ameriški bogataš, se je izjavil za priznanje sovjetske Rusije. Prvi bogataš Amerike se komunistične Rusije ne boji, naši reveži v Beogradu pa mislijo, da morajo biti bolj papeški od papeža.

Vojvoda de Guise, novi »kralj« Francije, je izdal manifest na svoje zveste podanike. V manifestu se poslavlja od njih, ker mora zapustiti Francijo ter jih roti, da mu ostanejo zvesti. Gospod vojvoda seveda ne čuti, kako je s svojim manifestom smešen.

Gospodarstvo.

LJUBLANSKA BORZA

petek, dne 9. aprila 1926.

Vrednote: Loterijska drž. renta za vojno škodo, den. 287, bl. 287, zakl. 287. Merkantilna banka, Kočevje, den. 102, bl. 102, zakl. 102. »Šesir«, tovarna klobukov d. d., Škofja Loka, den. 110, bl. 110, zakl. 110. — Blagó: Bukova drva 1 m dolž., suha, fco meja, 10 vag., den. 17.50, bl. 17.50, zakl. 17.50.

BORZE.

Zagreb, dne 9. apr. Devize: Newyork ček 56.628—56.928, London izpl. 275.78—276.98, ček 275.675—276.875, Pariz 198.200, Praga

167.93—168.93, Curih ček 1094.8—1098.8, Dunaj 800.5—804.5, Berlin 1351.7—1355.7.

Curih, dne 9. apr. Beograd 9.135, Newyork 517.875, London 25.1825, Pariz 17.82, Praga 15.38, Berlin 123.25, Milan 20.81, Dunaj 73.10, Bukarešta 2.1495, Sofija 3.74, Budimpešta 0.007255.

Sport.

Kolesarske dirke Paris—Roubaix, ki se vrši vsako leto 6. Veliki noči se je vdeležila elita cestnih dirkačev iz Belgije, Francije in Švice. V zadnjem delu dirke sta se Belgijca Delbecque in Van Slenbröcke odločila od drugih in izvojevala boj za prvo mesto. Delbecque je bil prvi s tremi dolžinami pred svojim rojakom, tretji je bil Reby v 7:36:40. Švicarja Henrik in Maks Suter sta se placirala na 50. oziroma 80. mestu.

Tex Rickard bo napravil na Long Islandu velikanski stadion, ki bo imel prostora za 115.000 ljudi ter bo veljal milijon dolarjev.

Newyorška boxna komisija je sklenila da bo priznala na vsak način zamorske mu bokserju Harry Willsu naslov svetovnega boksarskega mojstra, ki ga ima sedaj Jack Dempsey, če bo slednji nastopil proti kakemu drugemu bokserju kot Willsu.

Jack London:

Morski vrag.

»Ti si torej tisti, črni beračnik!« je dejal bojevito neki Kelly, irski Američan, ki je bil to pot prvič na morju in veslal v Kerfootovem čolnu.

Pri teh besedah je izpljunil polna usta krvi in zob in se z bojevitim obrazom prikazal tik poleg Ooflyja. Kanakec je skočil k svojemu ležišču in se hipoma vrnil z dolgim nožem v roki.

»Ej, ulezi se vendar, kaj pa je to,« je Leach posegel vmes. Vzlic svoji mladosti in neizkušenosti je bil čividno kolovodja na spodnjem delu ladje. »Pojd, Kelly, Pusti Ooflyja pri miru. Kako za vruga pa je v temi vedel, da si bil ti?«

Kelly je godrnjaje odnehal, Kanakec pa je v hvaležnem nasmehu pokazal bele zobe. Bil je lep človek, skoraj ženskih potez; iz njegovih velikih oči je sijala neka mehkost, sanjavnost, ki je bila v velikem nasprotju z njegovim zasluženim slovesom kot prepečač.

»Kako namr je mogel vendar uteči?« je vprašal Johnson.

Sedel je na stranici svojega ležišča; ves položaj njegove postave je kazal silno pobitost in brezupnost. Še vedno je težko dihal vsled prestanih naporov. V boju mu je bila strgana srajca s telesa in iz rane na licu mu je tekla kri po golih prsih, delala rdeči pot po belih mečih in kapala na tla.

»Zaradi tega, ker je hudič, kakor sem ti že rekel,«

54

je odgovoril Leach, in s temi besedami je skočil na noge in so se mu od jeze prikazale solze v očeh.

»In niti eden izmed vas ni prinesel noža!« je v enomer jadikoval.

Toda ostalih mornarjev se je polastil silen strah zaradi bodočih posledic napada in se niso menili zanj.

»Kako pa bo vedel, kdo je bil zraven?« je vprašal Kelly in se je krvočno ozrl okrog sebe, ko je pristavil, »razen če nas eden nas ne izda.«

»Tako bo vedel vse, kakor hitro nas le pogleda,« je odvrnil Parsons. »En pogled nate bo zadosti.«

»Povej mu, da se je krov udrl in da si si pri tem zobe izbil,« se je zarežal Luis. Bil je edini, ki ni bil zapustil ležišča in je bil ves vesel, da ni imel nobenih prask, ki bi pričale, da se je udeležil nočnega poboja. »Samo počakajte, da vidi vaše gobce jutri,« se je hahljal.

»Porečemo, da smo mislili, da je bil prvi mornar,« je dejal eden. Drugi pa: »Jaz že vem, kaj rečem: slišal sem pretep, skočil iz ležišča; pri tem me je eden pošteno sunil v čeljust in iz jeze sem se pridružil. Ker je bila tema, seveda ne morem reči, kdo je bil zraven in za kaj je šlo; kar bil sem okoli sebe.«

»Pri tem si seveda mene zadel,« se je oglasil Kelly in obraz se mu je za hip razjasnil.

Leach in Johnson se nista vdeležila razgovora. Očito je bilo, da so tovariši bili prepričani, da nji neizbežno čaka najhujše, da ni zanju nobenega upanja in sta že kakor mrtva. Leach je nekaj časa prenašal

njihove očitke in bojazni, nato pa je zarobantil:

»Bodite že enkrat tihi! Lepi tiči ste! Ako bi manj široko odpirali usta in vsaj nekaj storili z roko, bi bil stari šel rakom žvižgat. Zakaj mi ni eden vas, vsaj eden vas, prinesel nož, ko sem zaklical? S takimi ljudmi ni nič. Javkate in tulite, kakor da vas vse pobije, če vas dobi. Proketo dobro veste, da vas ne bo. Tega si ne more privoščiti. Tukaj v teh krajih ni nobenih posredovalnic za mornarje, tudi naselnikov ne. Potrebuje vas pri svojem poslu, krvavo potrebuje. Kdo pa bo veslal ali krmaril ali oskrboval jadra, če vas izgubi? Midva z Johnsonom bomo dobila vse na grbo. Kar ležite, da bo mir. Rad bi malo zaspal.«

»Ze dobro, ze dobro,« se je oglasil Parsons. »Mogoče ne bo nič hudega z nami, ampak zapomnite si moje besede: pekel je prava ledenica, v primeri s tem, kakor bo odslej na naši ladiji.«

Ves ta čas me je silno skrbelo, kaj se utegne zgoditi z menoj radi mojega položaja. Kaj bi se mi pripetilo, ako bi ti ljudje našli mene med seboj? Na tak način, kot si je Larsen priboril svojo pot iz tega prostora, se nisem mogel boriti. V tem hipu je zaklical Latimer skozi lino:

»Klada! Stari te hoče imeti!«

»Saj ga ni tukaj!« je zavpil Parsons nazaj.

»Da, je,« sem rekel jaz, zlezal iz ležišča in se na vso moč trudil, da bi bil moj glas trden in drzen.

Mornarji so vsi poparjeni zrl vame. Na obrazu jim je bil videti strah, pa zloba, ki izvira iz strahu.

Telefon štev. 747.

Telefon štev. 747.

Vsakovrstno, izborno, pristno in ceno

vino

je mogoče kupiti na debelo le pri

Centralni vinarni d. d.

Ljubljana, Spodnja Šiška, Frankopanska 11.

Telefon štev. 747.

Telefon štev. 747.

VSAKDO si lahko izboljša svojo eksistenco s pravilno uporabo najboljših ŠIVALNIH STROJEV

**„Gritzner“ in „Adler“
ter z nedosežnimi
pletilnimi stroji „DUBIED“.**Te si nabavi pod ugodnimi pogoji **edino** pri tvrdki**JOSIP PETELINC, Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika ob vodi levo.

Mali oglasi.

Cena oglasa do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

**Sejsmska
restavracija**Še odda za dobo letošnje-
ga velesajma od 26. junija
do 5. julija. Krasen paviljon
je opremljen s kuhinjo. Odda se
tudi vino-toč (lep paviljon na vin-
skem oddelku velesajma).
Ponudbe je vložiti pisмено
do 15. aprila t. l. na
Urad Ljubljanskega vele-
sajma, ki daje tudi vse
informacije.**Uradnica**s prakso, večša knjigo-
vodstva, korespondence,
strojepljiva ter vseh pisar-
ev oziroma pisar-
stev lakoj ali pozneje. Ponud-
be na urpavo dnevnika
pod šifro »Agilna 50«.**Postranski
zaslužek**primerno za vsakogar. —
Pojasnili proti znamki 1
dinarja. Propagandna re-
klamna družba z o. z.,
Ljubljana, Selenburgova
ulica 7/II.

DOSLO! DOSLO!

Vrtnice, dalje,
gladiole ravnokar došle v
različnih barvah. Lepo-
tična grmovja, sadike cvet-
lic in zelenjadi priporoča
Ivan Simenc, vrtnar, Ljub-
ljana, Gradišče 12.

To krasno belo perilo
ki blešči kakor snežnobeli labodi na
zeleni gori,

**je bilo oprano s priznanim
milom „Gazela“**

To milo je pravcati čudež kemične znanosti,
ki vsled izbornih snovi, iz katerih
je sestavljeno, perilu
prav nič ne škoduje.

**Na fisoče in fisoče
pamečnih gospodinj**

ga dobro pozna in ve, kako lahko in
femeljito se z njim pere vsako perilo.

**Milo „Gazela“ pa vsebuje
tudi prave pristne zlatnike,**
zato je še tembolj priporočljivo, da ga
kupujete ter pridno perete z njim.

**GAZELA
MILO**

60 LJUBLJANA

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi**najfinejši in najokusnejši na-
mizni kis iz vinskega kisa.**➔ **ZAHTEVAJTE PONUDBO!** ➔**Tehnično in higijenično najmoder-
neje urejena kisarna v Jugoslaviji.**

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Vrtnarske zadeve

posreduje

Goikova „Vrtnarska šola“ v Kranju.

„Srajce,“ promenadne, bele in barvaste,
ovratnike vseh vrst in
fason, pentlje, samoveznice, žepne robce, nogavice v
raznih barvah za gospode in dame, naramnice, toaletne
potrebščine, svilene trakove, čipke in vezeno.
Nizke cene. — Velika izbira samo pri**JOSIP PETELINC-U LJUBLJANA**

blizu Prešernovega spomenika ob vodi

**Damam in
gospodom**se nudi lep zaslužek z raz-
pečavanjem parfumerije.
Potreben kapital 200 Din
za vzorec. — Pismene po-
nudbe pod »Postranski za-
služek« na Propaganda, d.
z o. z., Ljubljana, Selen-
burgova ulica 7/II.**Sobo**s separatnim vhodom išče
mlad gospod uradnik.
Ponudbe na upravo Mola
pod »Soba«.**Stekleno**strešno opeko imajo stal-
no v zalogi Združene ope-
karne d. d. v Ljubljani.**Dve trafiki**na sejmišču Ljubljanske-
ga velesajma se oddata
prilikom letošnje vele-
sajmske prireditve od 26.
junija do 5. julija. Pavi-
ljona sta opremljena. In-
formacije pri uradu vele-
sajma.Spec. mehanična delavnica za popravo pisalnih računalnih strojev in registr. bilagajn. **Lud. Baraga, Ljubljana, Selenburgova ul. 6. Telefon št. 980.****≡ LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA ≡**

Centrala:

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

Podružnice:

Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Met-
kovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Gorica,
Trst. AGENCIJA: Logatec.Delniška glavica Din 50.000.000—
Skupne rezerve nad Din 10.000.000—Brzojavni naslov: Banka Ljubljana.
Tel. št.: 261, 413, 502, 503 in 504.**Se priporoča za vse bančne posle.****TISKARNA „MERKUR“**

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise,
lepake, brošure, posetnice in razglednice.
Izvršuje vsakovrstne trgovske kakor tudi vse druge
uradne tiskovine. Lastna knjigovoznica.**LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552**